

- Воейкова М.Д. //Семантические категории в детской речи. – СПб., 2007. – С. 266–300.
2. Гвоздев А.Н. Вопросы изучения детской речи / Гвоздев А.Н. – М., 1961.
  3. Залевская А.А. Психолингвистические проблемы учебного двуязычия / Залевская А.А., Медведева И.Л. – Тверь, 2002.
  4. Залевская А.А. Вопросы двуязычия / Залевская А.А. – Тверь. 2009.
  5. Ионова Н.В. Семантические функции падежных форм и предложно-падежных конструкций имени существительного в речи детей дошкольного возраста: Автореферат диссертации на степень кандидата филологических наук / Ионова Н.В. – Череповец, 2007.
  6. Рогожкина Г.С. Модели конструирования количественно-именных сочетаний русского языка / Рогожкина Г.С. // Онтолингвистика – наука XXI века : Материалы международной конференции, посвященной 20-летию кафедры детской речи РГПУ им. А.И. Герцена. – СПб., 2011.
  7. Рогожкина Г.С. Индивидуальные особенности детей-инофонов при освоении количественно-именных сочетаний русского языка / Рогожкина Г.С. // Проблемы онтолингвистики – 2012 : Материалы международной научной конференции, посвященной 130-летию со дня рождения К.И. Чуковского и 120-летию со дня рождения А.Н. Гвоздева. – 2012.
  8. Румянцева И.М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / Румянцева И.М. – М., 2004.
  9. Слобин Д. Когнитивные предпосылки развития грамматики / Слобин Д. // Психолингвистика : Сборник статей; Сост. А.М. Шахнарович. – М., 1984.
  10. Цейтлин С.Н. Очерки по словообразованию и формообразованию в детской речи / Цейтлин С.Н. – М., 2009.
  11. Цейтлин С.Н. Освоение субстантивных синтаксисом русскоязычным ребенком и и инофоном / Цейтлин С.Н., Абабкова М.И. // Путь в язык. Одноязычие и двуязычие. – М., 2011.

УДК 811.133.1'373.7

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ САМОВИРАЖЕННЯ НАРОДУ-ТВОРЦЯ

Тетяна Швець
(*Переяслав-Хмельницький, Україна*)

У статті досліджуються специфічні особливості фразеологічних одиниць французької мови, до складу яких входять слова-реалії. У результаті дослідження було встановлено, що характер народу-творця впливає на формування фразеологічних одиниць і відображається у їх змісті.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, фразеологічна система, реалія, специфіка, національний характер.

В статье исследуются специфические особенности фразеологических единиц французского языка, в состав которых входят слова-реалии. В результате исследования было выявлено, что характер народа-творца влияет на формирование фразеологических единиц и отражается в их содержании.

Ключевые слова: *фразеологическая единица, фразеологическая система, реалия, специфика, национальный характер.*

The article investigates the specific features of French phraseological units, which include the words-realias. The research reveals that the character of people-creator influences on the phraseological units formation and is mirrored in their content.

Key words: *phraseological unit, phraseological system, realia, specificity, national character.*

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що виникнення фразеологізмів як лінгвістичне явище є за своєю природою універсальним, оскільки воно властиве для усіх мов, у кожній з існуючих мов воно має специфічні форми вираження. Пояснюється це тим, що фразеологізми, будучи роздільно оформленими мовними утвореннями, у порівнянні з одиницями інших мовних рівнів, мають більш складну лексико-граматичну й особливо смислову структуру, в утворенні якої більшою мірою беруть участь екстралінгвістичні й етнолінгвістичні фактори. До цих факторів на сучасному етапі відносять також менталітет народу, який, на думку науковців, відіграє важливу роль у формуванні й розвитку фразеологічних одиниць та зумовлює їх національний характер.

Актуальність дослідження зумовлюється загальною спрямованістю лінгвістичних досліджень на використання лінгвокраїнознавчого підходу до вивчення мовних явищ на сучасному етапі викладання іноземних мов у вищій школі, а також на ознайомлення студентів зі специфічними проявами мови шляхом вивчення фразеологічних одиниць та специфіки їх функціонування у мові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фразеологічні одиниці були і залишаються предметом наукових пошуків багатьох вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, починаючи з середньовіччя і до наших днів. Вивчення французької фразеології має давні традиції, які сягають глибини століть. Серед науковців, які зробили значний вклад у розвиток фразеології як окремої галузі знань, слід відзначити В. Виноградова, Ш. Баллі, М. Ра, П. Гіро, О. Потебню та інших. Особливий інтерес науковців викликає функціонування фразеологічних одиниць у мові та контексті, оскільки вони володіють величезними експресивно-зображальними можливостями і відображають історію, культуру, побут, дух та спосіб мислення народу-творця. Фразеологізми виступають синтезом духовних цінностей народу, вони відтворюють історичну картину його минувшини, розкривають його характер, знайомлять зі звичаями та національними рисами.

Метою даної статті є виявлення специфічних особливостей фразеологізмів французької мови, що відображають національний характер.

Виклад основного матеріалу. Національний характер французької фразеології перш за все підтверджується тим, що у ній переважає істинно французький елемент. Це є результатом того, що поповнення і збагачення фразеологічного фонду французької мови впродовж її історичного розвитку відбувалося переважно за рахунок власних ресурсів. Слід проте зазначити, що до фразеологічного фонду французької мови входить також певна кількість сталих словосполучень, запозичених з інших мов, але їх питома вага є порівняно невеликою.

Не викликає сумніву і той факт, що більшість французьких фразеологізмів виникла на національній основі і є плодом багатотисячолітньої діяльності французького народу та його творчого генію. Національна своєрідність фразеології виявляється при вивченні будь-якого з її аспектів. При цьому варто зазначити, що подібна своєрідність властива не лише окремо взятому фразеологізму. Як вірно зазначає російський лінгвіст В. Гак, національні особливості властиві фразеологічній системі французької мови в цілому [1, с. 249].

У чому конкретно виявляється різниця між фразеологічними системами двох чи більшої кількості мов, можна встановити лише при їх порівняльному вивченні. Що стосується французької фразеології, то її своєрідність виявляється головним чином у структурно-граматичних, лексичних, стилістичних, фонетичних та семантичних особливостях фразеологічних одиниць.

У плані граматичному вказана своєрідність виражається у переважанні у фразеологічній системі французької мови певних структурних типів фразеологічних одиниць у порівнянні з фразеологічними одиницями інших мов, у відсутності деяких структурних типів, які існують в інших мовах, або у наявності структурних типів, властивих лише для французької мови, у більшій або меншій здатності фразеологічних одиниць французької мови до морфологічних чи синтаксичних змін у мовленні, як нормативних, так і okazionalnih тощо.

У лексичному плані національна своєрідність французької фразеології виявляється у більшій або меншій мірі розвитку фразеологічної варіантності порівняно з іншими мовами, у переважанні фразеологічних варіантів певних типів у порівнянні з фразеологічними варіантами інших мов, у відсутності фразеологічних варіантів окремих типів, які зустрічаються в інших мовах, чи у наявності подібних типів, властивих лише для французької мови, а також у більшому чи меншому ступені розвитку фразеологічної синонімії.

Як вираження національної своєрідності у стилістичному плані науковці відзначають більшу чи меншу поширеність, порівняно з іншими мовами, фразеологічних одиниць, що відносяться до певної сфери вживання, а також наявність того чи іншого експресивно-емоційного забарвлення, у переважанні певних стилістичних (або лексико-стилістичних) засобів утворення фразеологічних одиниць у порівнянні з іншими мовами, у невикористанні деяких стилістичних засобів, що зустрічаються в інших мовах, або у

використанні засобів, характерних лише для французької мови тощо.

Проте найяскравіше національна своєрідність французької фразеології виявляється у семантичних особливостях фразеологічних одиниць, у їх смислового змісті. Ця своєрідність виражається у більшій або меншій поширеності, порівняно з іншими мовами, певних способів і шляхів утворення фразеологічних одиниць, у відсутності окремих способів і шляхів творення, а також у наявності подібних способів і шляхів, властивих лише французькій мові, у семантичній класифікації фразеологізмів, яка не співпадає з класифікаціями інших мов.

Велику роль у виникненні фразеологізмів відграють екстралінгвістичні та етнолінгвістичні фактори. Як свідчать проведені дослідження, французька фразеологія тісно пов'язана з історією, культурою і побутом народу Франції. У ній знайшли своє втілення його дух, психологія і спосіб мислення, що наклало свій відбиток на смислову і змістову сторону фразеологічних одиниць, в основі яких лежать переважно образи, специфічні для французької мови, які є часто пов'язаними з чисто французькими реаліями.

Взаємозв'язок фразеологізмів з реаліями французького народу виявляється в тому, що вони не можуть бути дослівно перекладені на інші мови. З цією метою досить часто використовуються фразеологічні еквіваленти, що побудовані на інших образах. Так наприклад, французькому фразеологізму: *prendre des vessies pour les lanternes*, який буквально означає вважати кульки ліхтарями, в українській мові відповідає вираз: *попасти пальцем у небо*.

Слід також зазначити, що у французькій мові наявні фразеологізми, національні не лише за своєю образною основою, а й за поняттям, яке вони позначають. Такі фразеологізми не мають ні фразеологічних, ні лексичних відповідників в інших мовах, а тому перекладаються за допомогою опису. До таких фразеологізмів належить вираз: *faire danser l'anse du panier*, який буквально означає: змушувати танцювати ручку корзини. Цей фразеологічний зворот є специфічним лише для французької мови. На українську мову він перекладається так: *обдурювати господарів під час закупки провіанту*. Вираз сягає своїм корінням у ту епоху, коли представники багатих верств населення користувалися при закупці провізії послугами служанок. Служанки, яких відправляли закуповувати продукти на базар, дуже часто обдурювали своїх господарів. При цьому вони трясли ручку корзини, щоб її вміст перемішався і таким чином створилася видимість того, що там лежить багато товару.

Не менший інтерес для дослідників становить вираз, який позначає довге виснажливе очікування на когось або на щось. Таке очікування у французькій мові можна позначити кількома фразеологічними одиницями: *croquer le painot*, що дослівно означає: *гризти щось*; *faire le pied de grue*, що значить: *довго стояти переминаючись з ноги на ногу, наче журавель*; *faire l'antichambre* – тобто *ходити туди-сюди у передпокої, очікуючи на прийом*.

Фразеологічні одиниці, що виникли у результаті необразного переосмислення, мають значну питому вагу у фразеологічному фонді французької мови. Це фразеологізми або образні за походженням, або ті, що втратили образність у процесі фразеологізації, або, ті що втратили її у

результаті семантичних змін своїх компонентів. Слід відзначити, що ці фразеологізми у порівнянні з образними мають більш стабільну структуру. Будь-яка зміна граматичної структури або лексичного складу подібних фразеологізмів може не тільки зруйнувати їхню цілісність, але й перетворити їх на безглуздий набір слів.

У кожній мові існує значна кількість фразеологічних одиниць, які служать для передачі особливостей менталітету народу-творця. Є такі фразеологізми й у французькій мові. Наприклад: вираз *se porter comme le Pont-Neuf*, що означає добре почуватися (буквально: почуватися як Новий міст) вживається тоді, коли співрозмовник хоче похвалитися своїм здоров'ям. Цей міст є найстарішим у Парижі, але до цих пір він знаходиться у доброму стані, що й породило подібний фразеологізм.

Вираз – *le mot de Cambonne*, який українською мовою означає – грубе слово, лайка виник у зв'язку з поведінкою французького генерала Камброна, який у відповідь на пропозицію англійців здатися, відповів грубою лайкою.

Фразеологізм *le mariage à la parisienne* засвідчує незаконний шлюб, у той час як вираз *avoir un pied parisien* означає – бути справжнім парижанином. Такий простий на перший погляд фразеологізм як *Jean de Paris*, буквально означає Жан з Парижа, має значення – перевдягнутий принц. Коли хтось хоче відзначити таку фізичну ваду людини як косоокість, він говорить, що ця людина a un oeil à Paris, l'autre à Pontoise, тобто одне око дивиться на Париж, а інше – на Понтуаз.

В усі часи місто Париж вважалося визначним інтелектуальним і політичним центром, до якого з'їжджалися усі видатні люди. Не міг відмовитися від пропозиції стати королем Франції й протестант Генріх IV, який вигукнув: *Paris vaut bien une messe!*, що означає Париж – вартий меси. Коли хтось бажає відзначити хороше навчання студента Політехнічної школи у Парижі, він говорить: *c'est le fort de X* – це сильний студент з десятого філіалу Сорбонни (десятим філіалом Сорбонни є Політехнічна школа).

З давніх-давен французи відзначалися своєю працьовитістю, а тому про тих, хто байдикує у будні, вони говорять: *il fait lundi (la Saint-Lundi)*, що означає – він святкує понеділок (святий понеділок). Бажаючи підбадьорити людину, якій необхідно подолати труднощі, їй обов'язково скажуть: *Paris ne s'est pas fait en un jour* – Париж також будувався не за один день.

Висновки. У результаті проведеного аналізу фразеологічних одиниць французької мови, можна зробити висновок, що їх національна специфіка виявляється у лексико-граматичних, семантичних і стилістичних особливостях. Через ознайомлення з фразеологічними одиницями французи постають перед нами кмітливими, веселими, доброзичливими, життєлюбними, стійкими до негараздів, прихильниками веселого французького розуму, який висміює будь-яку крайність та не схиляється ні перед чим.

Перспективи подальших розвідок. Розв'язання поставлених у даній статті завдань уможливіло проведення порівняльного вивчення фразеологічних одиниць французької мови з одиницями інших мов з метою виявлення специфічних рис інших народів, відображених у фразеологічному

фонді їх рідної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гак В.Г. Беседы о французском слове / В.Г. Гак. – М.: Международные отношения, 1996. – 280 с.
2. Гак В.Г. Вопросы сопоставительной фразеологии (библейзмы в русском и французском языках) / В.Г. Гак // Науч. труды МГПУ. – М.: Изд-во МГПУ, 1994. – С. 14 – 20.
3. Чередниченко А.И. Прагматические аспекты варьирования французской образной фразеологии / А.И. Чередниченко // Романские языки: семантика, прагматика, социолингвистика. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1999. – Вып. 1. – С. 168 – 177.